

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na vsi strani 90 K, na $\frac{2}{3}$ strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 %, popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 15. V Ljubljani, 15. avgusta 1916. Letnik XXXIII.

Obseg: Travnike, ki so od suše trpeli, je podorati in gnojiti. — Nekaj o gojnicah. — Kako izboljšamo naša semenska žita? — Vojne naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržna poročila. — **Inserati.**

Travnike, ki so od suše trpeli, je podsejati in gnojiti.

Letošnja suša je napravila ogromno škodo na travnikih in košenicah v Belokrajini in po drugih delih Dolenjske. Uničena ni le domalega vsa letošnja otava po prizadetih krajih, ampak ta škoda se bo poznala še par let naprej. Letos je bila travna ruša že od kraja bolj redka, ker je bil mesec april preveč suh in mrazen namesto narobe. Na vse zadnje je pa nastopila še dolgotrajna suša, ki je posušila in uničila po mnogih krajih vso travno rušo. V nič so šle plitvo vkoreninjene trave in druga zelišča, ki so se s korenino vred posušile. Škoda, ki je zaraditega nastala prizadetim gospodarjem, je silno velika in jo bodo težko trpeli letos in še drugo leto.

Nujna je zaraditega potreba, da se poškodovana ruša popravi in zopet pomladi.

Travno rušo je treba podsejati.

Kjer se je ruša skoraj dočistega posušila, bi bilo seveda najbolje, da bi se podorala in po preteku enega ali dveh let nanovo obsejala s primerno mešanico travnega in deteljnega semena. Med tem časom bi kazalo pridelovati na tem prostoru okopavine, da bi se zemlja dobrorega zagnojila. To je pa laže rečeno kakor storjeno, posebno dandanes in na malem posestvu. Večjidel ne bo mogoče pogrešati travniških prostorov in naj je ruša še tako oslABLJENA in obnovitve potrebna, ker imamo premalo zemlje in premalo krme. V mnogih legah tudi ni mogoče izpreminjati travniške kulture in ni misliti na tako delo. V vseh takih in enakih slučajih si moremo pomagati s tem, da sedanjo rušo podsejemo in na ta način pomladimo.

Vrednost travnega semena in senenega drobirja za podsetev.

Za tako podsetev je najbolje vzeti dobro kalivo travno seme in nekaj deteljnega semena. Taka setev bi bila najbolj pravilna in največ vredna. Toda danes je semenska trgovina s travami precej nezanesljiva in draga in se prav lahko pripeti, da potrebnega semena sploh ne dobimo. Zaraditega si bo treba pomagati s senenim drobirjem. Vrednost tega drobirja (sempirja) je na splošno dokaj manjša, zlasti v primeri z dobro kalivim in skrbno očiščenim travnim semenom, toda danes nam je ta pomoč najbližja in najcenejša in v današnjih razmerah tudi dosti dobra, posebno če imamo seneni drobir iz dobrih travnikov. Seveda se mora seneni drobir na gosto raztrositi, ker je poln senenih mrvic in ima zaraditega razmeroma manj pravega travnega semena.

Dajmo torej po prizadetih krajih ves seneni drobir in tudi deteljni drobir skrbno odbrati in o prvi priliki porabiti za podsetev travnikov in košenic.

Prav ugoden čas za to je sedaj po takih travnikih, kjer ni otave, da nam trave že sedaj izkale in da se do zime utrdijo. Trosimo ga pa tudi o prihodnji pomladi, ko se izpraznijo svigli in seneni prostori.

Od suše poškodovano rušo moramo tudi gnojiti.

Ker je ruša vsled suše tudi oslABLJENA, jo moramo tudi gnojiti, da se zopet okrepeča in popravi. To velja za vse tiste trave, ki so vsled suše v rasti onemogle.

Kdor ima kaj komposta ali dobre prsti, naj jo napelje na take travniške prostore, da se ruša prej zgosti. Kdor pa nima ne komposta ne prsti, naj si pomaga z drugim gnojem, z gnojnico, s hlevskim gnojem ali pa z umetnimi gnojili, če jih more dobiti.

V zvezi z dobrim gnojenjem se bo ruša najprej poživila in pomladila.

Gnojnico dovažajmo čimpreje na take prostore, in sicer ob deževnem vremenu; gnojnica čudovito dobro vpliva po uničenih travnikih. Jeseni gnojimo s hlevskim gnojem in ravnotakrat tudi z umetnimi gnojili. Za umetna gnojila je že sedaj skrbeti, da jih dobimo o pravem času.

Storimo torej kar je v naši moči, da se težko poškodovani travniki popravijo in pomlade. Rohrman.

Nekaj o gnojnici.

Živinoreja nam daje dva za naše gospodarstvo vevlačna odpadka: gnoj in gnojnico. Vrednost gnoja je splošno znana, žal, da se le malokje pravilno ravna z njim. Velikanske so posebno izgube za poljedelce, ker ne rabijo gnojnice. Neštetokrat se je že poučevalo

gleda na vsak vinar. Kako prav bi mu prišle te krone, ko je treba plačati davek ali pa poravnati kako drugo plačilo.

Kakor cekine shranjujejo v varne blagajnice, tako se mora tudi gnojnica spravljati v dobro zidane in s cementom ometane gnojnične jame; nobena kapljica se ne sme izgubiti.

Pri vsakem vzornem gnojišču se razen gnojnične jame potrebuje še dobra gnojnična pumpa.

Iz gnojnične jame se gnojnica zvozi na polje in travnike, kjer zelo pospešuje rast — pa le, če se pravilno rabi.

V gnojnici je precej dušika in kalija, pa prav malo fosforove kisline. Rastline pa potrebujejo za krepak razvoj vse tri redilne snovi. Če gnojimo le z gnojnico, brez pridakta, manjka rastlinam fosforove kisline. Na takih travnikih je vedno manj dobrih trav in detelj, namesto njih se pa prikažejo različne plevelne rastline, ki potrebujejo veliko dušika, kakor srpje, gabez in medvedove tacke.

Gnojnica sama pospešuje torej le rast različnih plevelnih rastlin.

Živina tako krmo le nerada žre, daje malo mleka in mesa, pa tudi sušenje te krme je zelo težavno. Debeli, sočnati, veliki listi se le počasi suše, treba jih je večkrat obračati; človek izgubi veliko časa, poleg tega pa odpade veliko listov in cvetov različnih nežnih trav in deteljc. Krma torej postane v vsakem oziru manj vredna in izgubi mnogo redilne vrednosti.

Podoba 20. nam kaže vaški travnik, kamor neprenehoma pomalem pri-teka z bližnjega dvorišča gnojnica. Prav dobro vidimo, kako je tukaj gnojnica vzrok, da je na travniku največ velikolistnega

srpja in le malo dobrih trav. Tudi na začasnih travnikih se opazuje isto. Poljedelec, ki to vidi, postane nevoljen in večkrat vso krivdo zvrča na vzorno gnojišče in gnojnično jamo. Seveda so taki nazori popolnoma napačni in bi lahko hudo škodovali poljedelstvu.

Z gnojnico bomo dosegli zaželjeni, trajni in popolni uspeh — to se pravi, pridelali bomo veliko dobre in okusne krme — če ji dodamo kako gnojilo, ki vsebuje fosforovo kislino, n. pr. na 1 oral 250 kg Tomasoye žindre. Isto naj se stori, če gnojimo s hlevskim gnojem. Ob sedanjem pomanjkanju gnojil je žindre vendarle še razmeroma lahko po zmernih cenah dobiti.

Če pa travnikov ne gnojimo z gospodarskim gnojem, tedaj moramo dodati še kalija, da preskrbjimo rastline tudi s to redilno snovjo. Najboljše in trajne uspehe dosežemo, če gnojimo obenem s Tomasoye žindro in s kajnitom (oziroma s kalijevo soljo). Tako se fosforova kislina najbolje porabi.

Če se na ta način pravilno gnoji, lahko rečemo, da so travniki najvažnejši činitelj v našem gospodarstvu. Pri taki oskrbi travniki ne bodo več ubožali, ostali bodo rodovitni, dali bodo več krme in naši dohodki se

Podoba 20.

o tem, vendar je še veliko število kmetovalcev, ki ne vedo, da je gnojnica iste vrednosti kakor gnoj, da vsebuje redilne snovi v raztopljeni obliki, kakor jih vse rastline prav lahko rabijo. Prava zapravljivost je, če poljedelcu odteka gnojnica z dvorišča in se izgublja v starih, neiztrebljenih jarkih.

Znan strokovnjak, ekonomijski svetnik dr. Böhme imenuje to največji gospodarski greh. Poslušajmo, kaj pravi nadalje ta znameniti in skušeni strokovnjak. „Gnojnica je izvleček iz gnoja pravtako, kakor je juha izvleček iz mesa. Le mislite si dolgi obraz moža, ki je ves dopoldan pridno in naporno delal in se že naprej veseli kroznika dobre juhe, ko pa pride domov, mu žena pove, da je juho izlila skoz okno. Ravnotako je tam, kjer odteka gnojnica.“

Če se pri hiši izgubi kaka krona, je takoj vsa družina na nogah in preišče vse kote v hiši, na dvorišču in na vrtu; nihče se pa ne briga, če dan za dnevom in leto za letom odteka gnojnica, ki je vredna marsikak bankovec, z dvorišča in se izliva v vaški potok. Ravno sedaj, ko ima kmet vedno večja plačila in ker zlasti silno pomanjkuje dušičnatih gnojil, bi bilo potrebno, da

nam bodo povišali. Pozabiti seveda ne smemo še na nekatera druga dela. Vsako leto jeseni naj se travniki dobro prebranjajo, mokre je treba osušiti z jarki ali z drenažnimi cevmi, nadležni plevel pa izpuliti spomladi, ko je zemlja vsled dežja premočena.

Pri sedanjem pomanjkanju in draginji delovskih moči nam njive ne dajejo zadovoljivega dobička, živina pa ima vedno precej visoko ceno. Zato moramo obračati na travnike veliko večjo pozornost, kakor dosedaj.

Travniki bodo hvaležni deli našega gospodarstva, vsak izdan vinar se nam bo z obrestmi povrnil; pridelali bomo dobro, v resnici redilno krmo.

L. Stocker.

Kako izboljšamo naša semenska žita?

Oglejmo si najprej tabelo, ki nam kaže žetev petih poljskih pridelkov v štirih različnih deželah: na Kranjskem, Nižjeavstrijskem, Češkem in na Nemškem.

Pridela se povprečno na 1 ha v met. stotih:

	pšenice	rži	ječmena	ovsa	koruze
na Kranjskem:	9·7	8·0	8·6	11·2	13·6
„ Nižjeavstrijskem:	16·9	16·5	14·8	13·9	20·0
„ Češkem:	21·2	18·7	22·2	19·6	24·7
„ Nemškem:	33·6	19·1	22·2	21·9	—

Kako se razlikujejo številke zadnjih dežel od našel! Mi pridelamo pšenice na 1 ha povprečno le 9·7 meter. stotov, dočim pridelava Češka 21·2 in Nemška 23·6 meter. stotov na 1 ha. Torej več, kakor še enkrat toliko. Vsakemu, ki bo videl to razliko se mu bode vrnilo vprašanje odkod ta razlika in v čem tiči vzrok, da je naša žetev tako majhna.

Zanikaval ne bodem, da so boljše zemlje po omenjenih deželah, toda, da bi bile toliko boljše, da bi tičal samo tu vzrok, je izključeno. A tudi to bi bilo nespametno trditi, kajti oni obdelujejo in gnojijo svojo zemljo tako, da jim ona lahko veliko izboljša množino in kakovost pridelkov. Oni izboljšajo svojo zemljo s pravilnim obdelovanjem in gnojenjem. Pa ne iščimo tam vzrokov, ki jih ni. Obilo je drugih vzrokov, ktere more začeti naš kmet upoštevati.

Pri nas se seje žito v jeseni in ga žanjemo zopet poleti, brez da bi upoštevali pri tem gotove stvari.

Povečini se uporabi en del pridelanega žita za seme. Tu ne pride nikomur na misel, da je cela žetev odvisna največ od semena. Sejete zdravo, dobro očiščeno in čvrsto žito, bode tudi kakovost in množina pridelanega žita povoljna. Ako se pa na to ne pazi, so pridelki uborni.

Po omenjenih deželah se gleda veliko več na semensko žito, kakor pri nas. Lastnosti, pa bodisi dobre ali slabe, se prenesejo tako kot v živinoreji, vedno na zarod. Iste celo stopnjujejo do gotove meje.

Ktere momente moremo upoštevati pri vsakem zdravem semenu?

1.) Kalivost.

To izražamo v procentih. Če vsejemo n. pr. sto zrnov in skali od teh le 50, znaša kalivost 50 %.

Določitev kalivosti je zelo preprosta. Vseje se 100 zrnov v vlažno zemljo, pesek, tudi v vlažno žaganje in čaka, da vsajeno vskali, se prešteje in tako določi kalivost. Ta naj bode vedno pri dobrem semenu 95 %, to se pravi, da mora od 100 zrnov 95 skaliti.

Vzroki nekalivosti so zelo različni. Poleg vremenskih nezgod vplivajo na kalivost različne glivice, škodljiva mrčes, slabo shranjevanje žita itd. Pri mlačvi

lahko dobijo zrnja male razpoke, ktere še ne vplivajo toliko na kalivost, ampak v takih razpokah se kaj rade zaredijo škodljive glivice, ki uničijo kalček zrna. V žitnicah nastopijo tudi večkrat majhne žuželke, ki s svojimi rilčki preluknjajo zrno in ranijo kalček, tako da je potem tako žito za setev nesposobno. Tudi vlažni zrak v žitnicah in izpreminjajoče temperature vplivajo na kalivost semen. Opazovalo se je, da traja kalivost za pšenico 3 leta in za druga žita le 2 leti. Uporabljati se more zato žito zadnje žetve, kajti kalivost se manjša od leta do leta. Ako smo že primorani uporabljati starejšo žito za seme, naj se ga seje v večji množini.

2.) Čas kalivosti.

Semena naj kalijo hitro in enakomerno. Pri pšenici, rži in ječmenu naj vskali večji del posejanega semena v teku 3 dni, pri ovsu pa v teku 4 dni.

3.) Čiščenje semena.

Le en procent tujih primesi sme biti med semenskim žitom. Take tuje stvari so lahko: prah, prst, lupine in peclji različnih sadov, tuja semena, kakor od plevela itd. Posebno je treba paziti na zadnje omenjeno. S semenskim žitom pridejo tudi semena plevela na njivo in odtod so naše njive tako plevelaste. Zato je treba polagati važnost v prvi vrsti na to, da je semensko žito dobro očiščeno vseh tujih semen. Kako slabo vpliva plevel na rast žita, je gotovo vsakemu znano. Nele, da jemlje rastlini hranilne snovi iz zemlje, temveč tudi duši v mladosti rastline v svojem razvoju. Posluževati se je treba pridno čistilnic ali trijerjev. Z malimi stroški bi lahko imela vsaka vasica svojo čistilnico. Po več kmetov bi si jo lahko nabavilo in bi jo rabili potem skupno. Srednji trijer stane K 173— in če je v vasi, recimo 5 kmetov, pride na enega 34·60 K. Taka čistilnica čisti na uro 150 kg žita.

4.) Kakovost zrna.

Za semensko žito naj se uporablja le najboljše zrnje od takega žita, ki se je dobro obneslo in ki vsebuje močan in zdrav kalček, ima v sebi obilo rezervnih snovi. Iz takega zrnja zraste močno klasje, žito ne polega tako hitro in žetev je bogatejša.

V skoraj vseh slučajih se semensko žito seje koš tako.

Agr. Ciril Prijatelj.

VOJNE NAREDBE.

Žito in mlinski izdelki za krmo.

Odredba

poljedelskega ministra v sporazumu z ministroma za notranje stvari in za trgovino z dne 15. t. m. glede uporabe žita in mlinskih izdelkov za krmo.

Na podlagi cesarske naredbe z dne 11. junija 1916, drž. zakonika št. 176., se ukazuje tole:

§ 1.

Poljedelci in drugačni lastniki živali smejo neglede na zasego, izvršeno s § 1. ces. odredbe z dne 11. junija 1916, drž. zakonika št. 176. 1.) zadnje žito, 2.) oves, 3.) koruzo, 4.) koruzne storže, 5.) ječmen, 6.) grašico, 7.) proso, 8.) zmesi v izmeri tehle določb uporabljati za krmo in jih zato drobiti (šrotati).

§ 2.

Kot zadnje žito se ne sme dobivati več nego 5% vsega namlatenega zrnja. Zadnje žito se sme krmiti brez vsake omejitve.

§ 3.

Do nadaljnih odredb smejo lastniki konj pokrmiti enemu konju na dan povprečno največ 1 kg ovsa samega, zmešanega ali drobljenega.

§ 4.

Deželna politična oblast določi na podlagi pooblastila, dobljenega od poljedelskega ministra, ki izda to pooblastilo sporazumno z ministrom za notranje zadeve, kateri del na domačem posestvu pridelane koruze smejo poljedelci, potem ko so odtegnili koruzo za seme, pokrmiti svojim živalim.

§ 5.

Poljedelci smejo koruze storže doma obrobkane koruze doma pokrmiti. Uporaba koruznih storžev za kaj drugega nego za krmo je prepovedana.

§ 6.

Poljedelci smejo pokrmiti svoji živini kvečjemu četrtno tiste množine doma pridelanega ječmena, ki ostane, ko se odtegne ječmen za seme. V to četrtno se všteje pri mlatvi in čiščenju ječmena pridobljeno zadnje žito.

§ 7.

Doma pridelane grašice smejo poljedelci pridržati kvečjemu dve tretjini za krmo lastni živini in za seme.

§ 8.

Deželna politična oblast določi na podlagi pooblastila dobljenega od poljedelskega ministra, ki izda to pooblastilo v soglasju z ministrom za notranje zadeve, kateri del na lastnem posestvu pridelanega prosa smejo poljedelci, potem ko so odločili proso za seme, pokrmiti svoji perutnini.

§ 9.

Poljedelci, ki so pridelali žitne zmesi, smejo te zmesi, kolikor jih ni treba za seme, pokrmiti svoji živini. Napravljane žitnih zmesi iz nemešanega žitnega in stročnega zrnja je prepovedano. Tako napravljane zmesi pobere država.

§ 10.

Če poljedelci ne uporabljajo v polni meri pravic, danih jim v 2. do 9. paragrafu, do krmljenja in do setve, morajo ponuditi vsledtega preostalo zrnje in krmo vojnemu zavodu za žitni promet in mu jih prodati. Pravni dogovori, ki nasprotujejo temu ukazu, so neveljavni.

§ 11.

Vojni zavod za žitni promet mora tako nakupljene množine zadnjega žita, zmesi, koruznih storžev in grašice odkazati centrali krmil. Vojni zavod za žitni promet mora prepustiti prav tako centrali za krmo vsak mesec 5 odstotkov nakupljenega ovsa, 10 odstotkov v mesecu nakupljenega ječmena, in sicer ječmena za krmo, prav tako 10 odstotkov v mesecu nakupljene koruze ter 10 odstotkov v mesecu nakupljenega prosa. S tako prevzetimi količinami zadnjega žita, ovsa, koruze, koruznih storžev, ječmena, grašice, prosa, in zmesi gospodari centrala za krmo po ukazih poljedelskega ministra. Poljedelski minister določi po številu živine s konji vred, koliko odpade na kako upravno ozemlje na mesec ovsa in ječmena; ta oves in ječmen dobe deželne centrale za krmo. Pri razdelitvi ovsa se mora deželna centrala za krmo posebno ozirati na potrebe posestnikov licenciranih zasebnih žrebcev ob času največje ploditve, prav tako pa tudi na potrebe konj, uporabljenih v rudniških podjetjih in pri poštah. Dalje je dovoljeno oddajati zalagam primerne množine ovsa za licencirane bike in za take bike, ki morajo vzdržavati občine. Koliko ovsa naj dobe za svoje potrebe zavodi za rejo polnokrvnih konj in pa znanstveni zavodi, to določa poljedelski minister.

§ 12.

Otrobi, dobljeni iz tistega žita, katero smejo porabiti poljedelci po § 3., točka 1., črka a, cesarske naredbe z

dne 11. junija 1916, drž. zakonika št. 176., ostanejo lastnikom, da jih pokrmijo. § 13.

Z vsemi otrobmi, razun z onimi, ki so omenjeni v § 12., kakortudi z vsemi žitnimi odpadki, pridobljenimi v mlinih in stopah, gospodari centrala za krmo po ukazih poljedelskega ministra. § 14.

Pridelovalci pšenice ali rži, oddane vojnemu zavodu za promet z žitom, imajo pravico do polovice tistih otrobi, ki je glasom mletvenih določb primerna množini oddanega žita. Oddajalci žita, ki je prvi poljski pridelek gojenih vrst ali pa priznано semensko blago in že od vsega početka ni za mletev namenjeno, nimajo pravice do otrobi v zmislu prvega odstavka tega paragrafa. Ko pridelovalec odda žito vojnemu zavodu za promet z žitom, dobi nakaznico, v kateri je številoma povedano, do koliko otrobov ima pravico. Te otrobi mora prevzeti tekom treh tednov, od tedaj naprej, ko mu jih odkaže centrala za krmo, oziroma deželni zavod za krmo, ker mu sicer ta pravica ugasne.

§ 15.

Na kakšen način in kje se odkažejo po deželah dolžni otrobi, in potem, ko so se ti razdelili, še ostala množina otrobi, poljedelcem in drugim rejcem živali, to določi poljedelski minister.

§ 16.

Rejci živali, ki zahtevane ali pa po § 12. pripale jim otrobi ne pokrmijo v lastnem gospodarstvu, jih smejo prodati le centrali za krmo. Pravni dogovori, ki nasprotujejo tej določbi, so neveljavni.

§ 17.

Mlini in stope za ječmenček morajo dajati centrali za krmo in njenim podružnicam že predpisane ali pa pozneje ukazane izkaze svojih izdelkov in zalog otrobi in drugih žitnih odpadkov in na poziv pošiljati vzorce svojih izdelkov. Centrala za krmo in njene podružnice so upravičene pregledovati naštetja podjetja glede zalog otrobi in drugih žitnih odpadkov.

§ 18.

Občine morajo sodelovati pri vršitvi te odredbe.

§ 19.

(V tem so kazenske odredbe.)

§ 20.

Odredba stopi v veljavo tisti dan, ko se razglasi.

Odredba

trgovinskega ministra v sporazumu z poljedelskim ministrom in ministrom za notranje zadeve

z dne 6. julija 1916,

glede določitve najvišjih cen za žive prasiče in za dele zaklanih prasičev.

Na podlagi cesarske naredbe z dne 10. oktobra 1914, drž. zak. št. 274., se ukazuje tole :

§ 1.

Obrtno klanje prasičev za mast do teže 60 kg pri kosu in prasičev za meso do 40 kg teže pri kosu je — razen v sili — prepovedano.*

Poljedelski minister more v posebnega ozira vrednih slučajih dovoliti izjeme te prepovedi.

§ 2.

Prasiče za mast se sme prodajati za klanje le po klavni teži. Kot klavna teža velja živa teža prasiča, zmanj-

*) Za klanje prasičev za dom ta odredba torej ne velja.

šana za 22 1/2 kg pri kosu. Od kupne cene, izračunane na tej podlagi se odtegne 4 odstotke (tako kakor je to navada pri prasičji kupčiji v Budimpešti-Köbanyi).

Prasiče za mast je dovoljeno prodajati pitalcem in prasičerejcem za nadaljno rejo le po živi teži brez vsakega utrška. Živali ne smejo dobiti zadnjih dvanajst ur pred prodajo niti krme niti pijače.

Kot prasiči za pitanje se smejo smatrati le prasiči za mast, težki do 90 kg in prasiči za meso težki do 40 kg teže.

§ 3.

Pri prodaji živih prasičev na kraju, kjer se prevzemajo (iz svinjaka) ni dovoljeno zahtevati in plačevati višjih cen nego so tu spodaj navedene:

I. Pri prasičih za mast.

1.) Pri pitavnih prasičih (živalih težkih 60—90 kg), ki se prodajo pitalcu ali prasičerejcu za nadaljno rejo 6 K za 1 kg žive teže.

2.) Pri živalih kterečkoli teže, če se prodajajo za klanje 6 K 80 h za 1 kg žive teže (po Budapeštansko-Köbanyskih kupčijskih navadah).

Poljedelski minister sme s posebnega ozira vrednih slučajih dovoliti, da se smejo tudi prasiči, težji nego 90 kg, prodajati po živi teži za tisto ceno kot pitavni prasiči.

II. Pri prasičih za meso.

Živali teže nego 40 kg za 1 kg žive teže 4 K 70 h.

Pri prasičih za mast, lažjih nego 60 kg in pri prasičih za meso, lažjih nego 40 kg, ne veljajo najvišje cene.

V vseh tu naštetih najvišjih cenah so vštetni vsi stroški, ki nastanejo do prihoda živali na nakladno postajo (tehtanje, spremstvo, stroški za napajanje in za krmljenje, darila osobju itd.)

§ 4.

Deželne politične oblasti naj določijo za svoja okrožja najvišje cene za prodajo živih prasičev drugje nego v svinjaku; pri tem naj se ozirajo na to, da izgubi žival nekaj na teži, ko prehaja iz kraja v kraj, na stroške, ktere je imel z živalimi prodajalec ali preprodajalec in pa na primeren trgovski dobiček.

Te najvišje cene ne smejo pri prasičih za mast in pri prasičih za meso v § 3. te odredbe za razne vrste prasičev določenih cen presegrati za več nego za 2 %.

Trgovinski minister sme sporazumno s poljedelskim ministrom in z ministrom za notranje zadeve dovoliti izjeme za določene občine.

Okrajne politične gosposke morejo za svoja okrožja v okviru mej, določenih v § 3. pod I. in II. nastaviti cene za blago različne dobrote.

§ 5.

Za surovo svinjsko salo in za slanino in pa za svežo svinjsko meso ne sme zahtevati pridelovalec od preprodajalca več kot 780 K za 100 kg čiste teže.

Za kupčijo z zaklanimi prasiči naj določijo deželne politične gosposke najvišje cene, ki pa ne smejo presegrati 780 K za 100 kg čiste teže.

Če prodaja cvrto svinjsko mast izdelovalec preprodajalcu, potem pri tej kupčiji ni dovoljeno zahtevati ali plačati več nego 875 K za 100 kg čiste teže.

Najvišje cene, navedene v tem paragrafu, veljajo za dobavo od železniške ali ladijske postaje izdelovalca, pa brez posode in oboja.

Za posodo in oboj pri razpošiljatvi kterečkoli vrste izdelkov iz zaklanih prasičev se ne sme računati več kot 1 odstotek prodajne cene.

§ 6.

Najvišje cene, določene za prodajo živih in zaklanih prasičev ter za prodajo svinjske tolšče in svežega svin-

skega mesa kterečkoli vrste, veljajo za plačilo v gotovini za mesto izročitve blaga. Če se s plačilom blaga čaka, je dovoljeno zahtevati nad najvišjo ceno le obresti, ki obrestne mere menjičnega eskonta avstroogrške banke ne presegrajo za več kot za 2 odstotka.

§ 7.

Deželne politične oblasti naj določijo najvišje cene pripravljene, osoljenega, prekajenega, papriciranega ali obarjenega špeha in pa drugačnih desertnih vrst špeha, prav tako za pripravljeno svinjsko meso in za blago iz svinjskega mesa za slučaj, da prodaja te vrste blago izdelovalec preprodajalcu.

Pravtako naj določi deželna politična oblast za svoje upravno okrožje prodajne cene za slanino (špeh) in za svinjsko maščobo kterečkoli vrste, za svežo svinjino, za prekajeno ali podelano svinjino ter za blago iz svinjine v mali trgovini, to je za slučaj prodaje tistemu, ki blago porabi zase, pa naj mu ga prodaja izdelovalec blaga sam ali pa kak preprodajalec.

V odredbah deželne politične gosposke, v kterih razglašajo najvišje cene, ki naj se določijo v zmyslu tega paragrafa, se mora dati okrajnim političnim gosposkam pravica, da smejo določiti za svoje upravno ozemlje tudi nižje cene, nego so one, ktere določi deželna politična oblast.

Politične okrajne oblasti imajo tudi pravico določiti, koliko mesa zaklanega prasiča ali ktere dele zaklanega prasiča morajo prodati v surovem stanju tisti, ki prasiče obrtoma kolje, onim, ki meso sami porabljajo.

§ 8.

Odredbe deželnih političnih oblasti na podlagi §§ 4., 5. in 7. tega ukaza morajo biti najpozneje 15. julija 1916 javno razglašene. Predložiti jih je treba trgovinskemu ministru, ki ima pravico, da jih izpremeni sporazumno z ministrom notranjih zadev in s poljedelskim ministrom.

§ 9.

Kdor zahteva, obljubi, izvrši ali sprejme za žive prasiče ali pa za kako drugo postransko delo ali dajatev, ki je s tem v zvezi in ki se ne sme vračunati, v svojo korist ali pa v korist koga drugega višjo ceno, nego je ona, ktero določa ta odredba, tega kaznuje politična gosposka prve inštanice z zaporom do šestih mesecev, če ni njegovo dejanje že sicer strožje kaznjivo.

Kdor zahteva, obljubi, izvrši ali sprejme v svojo korist ali v korist koga drugega za kako drugačno blago, za ktero je v tej odredbi ali pa v predpisih izdanih na podlagi te odredbe, določena najvišja cena, višjo ceno ali pa kako delo ali prepustitev, ki se v zmyslu te odredbe ne sme posebej zaračunati, tega kaznuje politična oblast prve inštanice, če ni strožje kaznjiv, z globo do 5000 K ali pa z zaporom do šestih mesecev.

Kazni, navedeni v predidajočem odstavku, zapade tudi a) kdor na kak drug način ravna proti tej odredbi ali proti predpisom, izdanim na podlagi te odredbe;

b) kdor vedoma ali pa vsled neopravičljive malomarnosti kakorkoli sodeluje pri tem, da kak uslužbenec ali posredovalec ravna proti tej odredbi ali pa proti predpisom izdanim na podlagi te odredbe;

c) kdor ravnanje proti tej odredbi ali proti predpisom, izdanim na podlagi te odredbe, kakorkoli in po komurkoli podpira.

Kdor plača ali obljubi na zahtevo prodajalca višjo ceno nego je določena, ta je prost vsake kazni, ako to naznani pristojni oblasti.

§ 10.

Predpisi te odredbe ne veljajo pri živih prasičih ali izdelkih iz prasičjega mesa, ki se upeljejo iz carinskih mej. Obrtoma je dovoljeno oddajati tako, iz inozemstva pri-

peljano blago za višje cene nego so določene po tej odredbi, le pod pogoji, ktere določi minister notranjih zadev v sporazumu s trgovinskim ministrom.

§ 11.

Ta odredba stopi v veljavo 15. julija 1916. Istočasno se razveljavlja ministrska odredba z dne 29. nov. 1915, drž. zak. št. 348.

Hohenlohe m. p. Zenker m. p. Spitzmüller m. p.

Ukaz c. kr. deželnega predsednika za Kranjsko

z dne 7. avgusta 1916, št. 23.182.,

s katerim se uravnava promet s stročnatino.

Na podstavi § 3. točka 1 c cesarskega ukaza z dne 11. junija 1916, drž. zak. št. 176., s katerim se uravnava promet z žitom, z moko in s stročnatino, se zaukazuje tako:

§ 1.

Podjetniki kmetijskih obratov smejo od zasežene stročnatine lastnega pridelka porabiti za setev največ 10 %, in za preživljanje oseb, navedenih v § 3. točka 1 a cesarskega ukaza z dne 11. junija 1916, drž. zak. št. 176., največ 30 kg na leto za vsako osebo.

Vso ostalo stročnatino se mora za prevzemno ceno prodati podružnici Ljubljana vojnega prometnega zavoda za žito ali njenim pooblaščenecem.

§ 2.

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attens s. r.

Promet s krompirjem.

Ministrstvo za notranje stvari je v sporazumljenju z udeleženi ministri izdalo naredbo, ki uravnava promet s krompirjem letine 1916. Dočim je v minolemu letu obstajal le režim najvišjih cen, nastopi sedaj dalekosežnejše upravljanje, da se zagotovi pokritje potrebščine posebno v velikih centrih porabe in s predpisanimi cenami. Okraji, ki imajo prebitok, se bodo morali sami preskrbljati, okraji pa, ki imajo pomanjkanje, bodo dobivali iz tistih okrajev s prebitkom, ki so za prevažanje najbližji. Potrebne množine bodo zahtevale politične oblasti pri kmetovalcih. Zahteva pa se more staviti tudi po občinah, tako da se vsem posestnikom krompirja iste občine predpiše množina, ki jo morajo oddati. — Občina mora določiti porazdelitev oddaje na posamične posestnike krompirja. Pri porazdeljevanju kontingenta, ki ga je nabrati, na posamezne kmetovalce ali občine, se je ozirati na to, da se posestniku krompirja prepusti toliko, kolikor ga potrebuje za hrano, krmljenje in za seme. — Zahtevana množina se ne sme ne zapreti, ne izdelati, ne porabiti, ne krmiti ž njo, ne prodati. Tehnično komercialno oddajanje potrebnim deželam in okrajem bo vršil vojnožitni prometni zavod. Ta zavod mora zaprte množine pokupiti najkasneje do 31. maja 1917. Poljedelcem je torej dana gotovost, da se tista množina, glede ktere jim je odtegnjena pravica do razpolaganja, plača po zakoniti najvišji ceni. Vsakočasno potrebno množino bo zavod zahteval ali pri posestniku krompirja, ali pri občini. Občine, ki dobe krompir, bodo morale odkazano blago blago sprejeti in je razdeliti. Morejo tudi v lastnih razprodajališčih oddajati krompir konzumentom. Prevažanje se ima urediti tako, da bo tudi pri sedanjih

težavah železniškega obrata zagotovljeno kritje potrebščine jeseni in zime velikih konzumnih območij. Politične oblasti morejo v slučaju potrebe zahtevati proti primerni odškodnini ali zemljišča, ali prostore za vkladanje krompirja. Sicer pa je pričakovati, da bo na jesen možno tako obilno kritje potrebščine, da bodo mogla gospodinjstva sama po kleteh vkladati svojo potrebščino za zimo. Minister za notranje stvari in z njegovim pooblastilom morejo politične oblasti izvesti uravnavo porabe za namene ljudske prehrane, ali pa naložiti določenim občinam, naj to uravnavo izvedejo v svojem območju. Ker pa je krompir najceneje živilo in sredstvo nasičenja širokih slojev prebivalstva, se za sedaj ne nameruje nikaka omejitev porabe. — Minister za notranje stvari more v sporazumljenju s poljedelskim ministrom določiti, v koliki izmeri se more krompir porabiti za krmljenje. Poraba krompirja za izdelovanje špirta in za obrtne žgalnice je prepovedana. Izdelovanje krompirja v obrtnih obratih, ki izdelujejo skrob in skrobne produkte, se uredi s predpisom najvišjih množin. Vsak posestnik krompirja je obvezan, da pravočasno pobere sad, skrbno postopa ž njim in ga primerno shrani. Glede razpošiljanja določa naredba: Pošiljatve v množinah nad 100 kg potrebujejo za prevažanje z železnico ali ladjo prevoznega potrdila, ki je more izdati ali politična oblast ali vojnožitni prometni zavod. Promet z vozovi po cestah ali v množinah izpod 100 kg ni torej podrejen oblastveni uravnavi. Prestopki naredbe se kaznujejo z globami do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev. Obrtnikom se more tudi odtegniti pravica do obrtovanja. Določbe glede najvišjih cen in glede prometa s krompirjem za seme se izdajo v najkrajšem času.

Nadzorovanje mlinov.

Lani niso bili mlini, ki meljejo za plačilo, v splošnem pod nikakim uradnim nadzorstvom, kar je vodilo do raznovrstnih neprilik in zlorab. Nadzorovanje mlinov, ki opravljajo skoraj vso mel za dom, pa je tem važnejše in potrebnejše, ker se ž njim tudi ureja poraba žita naših poljedelskih producentov. Na podlagi cesarske naredbe z dne 11. junija 1916, drž. zak. št. 176., je c. kr. deželna vlada za Kranjsko med drugim tudi sledeče odredila: 1. V svrhu uspešnega nadzorovanja imajo okrajna glavarstva **razdeliti mline po okrajih, oziroma okoliših**, in sicer tako, da dobi vsak mlin posebno svoje okrožje. V tistem okrožju stanujoči producenti smejo dati mlet samo v dotičnem mlinu. Nasprotno pa ne sme mlinar sprejemati meli iz drugih okolišev, temveč samo iz tistega, ki mu je odkazan. Če pa je v kakem kraju več mlinov za vrstjo v mali razdalji, smejo biti vsi prideljeni skupno enemu istemu okolišu. Glavna stvar pri taki razdelitvi mora biti to, da je nadzorovanje možno in pa da se ne dela producentom nepotrebnih sitnosti. 2. V svrhu uspešnega nadzorovanja mora imeti vsak mlin, ki melje za plačilo, posebno **beležno knjigo**, kamor se morajo vestno vpisavati sledeči podatki: Datum prevzetja žita; ime in stanovanje producenta; vrsta žita; množina žita; število oskrbovanih družinskih članov; datum izročitve moke. Beležne knjige se dobivajo pri ljubljanski podružnici vojnožitnoprometnega zavoda proti povračilu nabavnih stroškov. Naročajo pa se tudi lahko potom okrajnih glavarstev. 3. V svrhu nadzorovanja za dom porabljenega žita se priporočajo za posameznike **mlinske izkaznice**. Vpeljava teh izkaznic ni obvezna in okrajna glavarstva imajo v tem oziru proste roke, da jih vpeljejo, če se jim to zdi umestno in potrebno. Mlinske izkaznice se izdajajo redoma le za krajše dobe, nekako za dva ali tri mesece. 4. **Mlinarjevo plačilo**. Najvišja izmera plačila za mletje meli je bila z naredbo

c. kr. deželne vlade z dne 16. aprila 1914, dež. zak. št. 9., določena. Naredba je glede višine tega plačila razveljavljena, pač pa ostane še nadalje v veljavi določba § 4. gori navedene naredbe, da se mora plačilo za mletja plačevati v denarju, ne pa z žitom, s takozvano »merico«. Posestnikom za dom puščeno žito se mora porabiti res samo za člane domačega gospodarstva, ne pa za plačilo mlinarju. To je naravnost nedopustno, prepovedano in kaznivo. Razvado, jemati, oziroma dajati »merico«, je treba na vsak način odpraviti. Politična okrajna oblastva pa imajo v zmislu § 21. uvodno navedene cesarske naredbe splošno pooblastilo, da ukrenejo glede višine plačila za mletje po lastni previdnosti. Ta določba omogoča, da nastopijo z odredbami, ki se jim zde umestne, da zabranijo vsako zlorabo in obvarujejo škode one, ki dajejo v mline mlet svojo mel.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo »Kmetovalca«, se načelno odgovarja le v »Kmetovalcu«. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med »Vprašanja in odgovore«, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edino le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V »Kmetovalcu« se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčovo ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v »Kmetovalcu«, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 98. Pri nas je letos kazala pšenica zelo lepo, sedaj pa je ni skoraj nič. V bližini češminovega grmičja je postala kar črna. Dobro pa je bilo opaziti, da je bila pšenica veliko manj črna, če ni bilo grmovja blizu. Sumim, da to povzroča češminovo grmičje. Prosim pojasnila, je li res omenjeno grmičje vzrok te nesreče ali odkod je prišla bolezen na pšenico? (I. Ž. v A.)

Odgovor: Vaš sum je popolnoma upravičen. Z listov češmina se je na pšenico zanesla takozvana črna rja, ki žitu zelo škoduje in včasih celo žetev popolnoma uniči. Te vrste žitne bolezni so zelo opasne in nevarne celo tudi zato, ker doslej še ne poznamo nikakega sredstva za pokončavanje istih. Kolikortoliko se jih varujemo, ako skrbimo za dobro, zdravo seme, hitro in enakomerno shajanje žit, če zlasti zgodaj sejemo in dovoljno gnojimo s fosfatnimi gnojili (superfosfat, Tomasova žindra), ker ta gnojila delujejo proti raznim rjam, pospešuje pa njih razvoj in napadanje preobilo gnojenje z dušičnatimi gnojili. Proti črni rji tudi uspešno delujemo, ako odstranimo vse češminovo grmičje, na ktereга spodnji strani listov dozorevajo trosi takozvane ecidijske oblike in jih potem veter raznaša okoli. Ako pogledate češminov list na spodnji strani in plod, boste opazili več rjavkastordečih lis, ki izdajajo domovanje škodljivca, ki ga v rastlinozdravništvu imenujemo puccinia graminis. Za odstranjevanje češminovega grmičja izdelujejo na Švedskem posebne priprave, ki jih je dobiti pri »Experimentalfältet Albano« pri Stockholmu. J.

Vprašanje 99. Letošnja pšenica mi je zelo polegla. Ali je temu vzrok seme ali zemlja? (F. I. v P.)

Odgovor: Največkrat je vzrok poleganju žita preobilo enostransko gnojenje. To se zlasti dogaja tam, kjer je preveč dušika v zemlji, ki pospešuje bujno rast. Rastlina prehitro raste kvišku in med tem ne more dovolj jemati vase onih rudninskih snovi, ki napravijo trdne bili. V prihodnje žitu ne gnojite s hlevskim gnojem ali vsaj prav malo, če so njive z istim že od prej zagnojene, pač pa potresajte pred setvijo na 1 oral okoli 80—100 kg 40 %

kalijeve soli (ali 250—300 kg kajnita) in 200—250 kg superfosfata ali Tomasove žindre ali ravnolotliko kostne moke. J.

Kmetijske novice.

Živinorejci in kmetovalci pozor! »Kranjsko deželno mesto za dobavo klavne živine v Ljubljani« bo oddajalo prihodnji teden in pozneje breje krave in telice proti plačilu ali pa v zameno s klavno živino. Breje telice so stare kake 2 leti. Prodajali, oziroma menjavali se bodo tudi lepi mladi in vprežni voli za klavne vole. Kdor želi kupiti ali menjavati, naj se zglašuje kak delavnik med 10.—12. uro dopoldne v pisarni »Kranjsko deželno mesto« Ljubljana, Turjaški trg št. 1, I. nadstr., živina pa se bo menjavala, oziroma oddajala v petek prihodnjega tedna in vsak nadaljni petek, in sicer dopoldne v skladišču na Zelenem hribu pri dolenskem kolodvoru v Ljubljani. Te dni naj pripelje živino, kdor jo želi menjati na »Zeleni hrib«, oziroma naj se tam zglašuje, če želi živino kupiti, da si jo ogleda in prevzame.

Goveda in teleta, ki se zakoljejo v sili. Če se kaka žival ponesreči, ter je je treba vsledtega zaklati, prevzema »Kranjsko dežel. mesto za dobavo klavne živine v Ljubljani« živino, ki se zakolje v sili na deželi. Ta naj se da takoj pregledati po živinskem pregledniku tamošnjega kraja ter naj se brez odloga obvesti zaupnika »Kranjskega dežel. mesta«, ki mu je poverjen dotični kraj. Zaupnik bo prevzel živino ter je poslal brez odloga v Ljubljano, da se porabi za vojno kuhinjo. Lastnik v sili zaklane živali, bo dobil pošteno kupnino ter ne bo v nikakem oziru prikrajšan. Kupnino bo izplačalo »Kranjsko dežel. mesto za dobavo klavne živine v Ljubljani«. Torej lastniki ponesrečene živine pozor!

Najvišje cene za seno in slamo. Vsled odredbe c. kr. poljedelskega ministrstva je c. kr. deželna vlada naznanila vsem političnim oblastem z razglasom z dne 26. julija t. l., št. 23.799., da ostane cena za seno in slamo ravno taka, kakor je bila določena z ministrsko naredbo z dne 10. januarja 1916, drž. zak. št. 12., namreč za 100 kg sena 13 K, za 100 kg navadne slame 8 K in za 100 kg škope 9 K z vsemi, dosedaj veljavnimi pribitki za stiskanje, oziroma za vezavo in za dovoz.

Žito se mora ponuditi v nakup komisarju vojnožitnega zavoda. V nasprotju z lani, ko so smeli poljedelci v mesecih od julija do oktobra preko domače potrebe pridelano žito prosto prodajati in se jim je za to predčasno odprodajo priznala nagrada v obliki dodatka k ceni, se z novo cesarsko naredbo z dne 11. junija 1916, drž. zak. št. 176., odreja dolžnost oddaje — splošno in brez izjeme — že z dnem, ko se žetev pospravi. (Glej priobčeno cesarsko naredbo v 13. in 14. števu »Kmetovalca«). Letos se prične torej dolžnost oddaje žita, pridelanega preko domače potrebe, z dnem, ko se spravi letina pod streho. Na ta razloček se naše ljudstvo še posebno opozarja, da ne zabrede v neprilike s postavo. Tudi bodo žitne cene v kasnejših mesecih znatno padle. Po novi cesarski naredbi so poljedelci dolžni ne le imeti na razpolago za vojni žitnoprometni urad ono žito, kar so ga pridelali preko svoje potrebe za dom, temveč ga morajo sami od sebe ponuditi v nakup komisarju navedenega zavoda, ne da bi čakali na kak poseben poziv v to. Deželna vlada je odredila, da se imajo te ponudbe naznaniti tekom 14 dni po končani mlačvi, in sicer komisarju ljubljanske podružnice navedenega zavoda. Vpelje se strogo nadzorovanje in vsaka opustitev ali zamuditev ponudbe bo strogo kaznovana.

Promet z žitom in mlevskimi izdelki. Za brezhibno in točno preskrbo dežele z žitom in mlevskimi izdelki je potrebno, da začno žitni komisarji ljubljanske podružnice vojničnega prometnega urada nemudoma z nakupom žita z vso potrebno vneto. Ti komisarji so v to svrhu že dobili potrebna navodila od zgoraj omenjene podružnice. Tudi od okrajnih oblastev so dobili nalog, svojo posebno pozornost obračati na večje kmetije in paziti na to, da se žito ne poskrije ali pa protipostavno kam zavleče. Delovanje teh komisarjev bo sprva omejeno na posamezne nakupe, kadar bo pa znan celoleten uspeh pridelanega žita, se preide na oddajo predpisane množine. Ta odredba daje najboljše zagotovilo za to, da se vse preko domače potrebe preostalo žito res dovede svojemu namenu.

Družbene vesti.

* **Pozor kmetovalci!** Glede dobavljanja umetnih gnojil nastajajo čimdalje večje težkoče. Le s težkim trudom se družbi semtertja posreči, da dobi iz tvornice za našo deželo kako majhno množino blaga proti predplačilu. Naši kmetovalci so pa navajeni naročiti umetna gnojila tik preden jih rabijo in se čudijo, če katerikrat slučajno ne dobijo pri družbi ono, kar zahtevajo. Zato družba že sedaj opozarja vse one, ki nameravajo jeseni, čez zimo ali v zgodnji pomladi gnojiti, naj nikari ne odlašajo s prijavi svojih naročb do zadnjega, kajti kostne moke, kostnega superfosfata in mešanega gnojila prav gotovo v kratkem zopet ne bo nič več dobili. Cene so objavljene nižedoli. Torej, treba je takoj naročiti!

* **Za vinogradnike in vinske trgovce** ima družba v zalogi sledeči novi dve kletarski potrebščini: 1. **Bernadotov vinomer** (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 7 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. **Eponit**, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. *Kg* eponita stane 6 K brez poštne in zavoja. Množine eponita po 10 *dkg* se pošilja za 70 vinarjev s poštino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati.

Žveplenokisla glina stane po 60 vinarjev *kg*; dobi se v sodih po 250 *kg*.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 14 K komad in za teleta, ovce in koze po 8 K komad. Trokarji so po 6 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — Napajalnike za teleta iz pocinjene pločevine oddaja družba po 15 K. Gumijevi seski so po K 1'60. Mlečne cevi so po 80 h.

Klajno apno, 38—42%, precipitirano (ne žgano) blago, v izvornih vrečah, težkih 50 *kg* po 52 v *kg*. Za manjše pošiljatev na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 *kg* se ne razpošilja. Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štupami za živino.

Živinska sol po K 12'20 100 *kg*.

* Umetna gnojila:

Mešano umetno gnojilo. Družbi se je posrečilo dobiti še nekaj vagonov mešanega umetnega gnojila, ki bo dohajalo tekem jeseni in se bo oddajalo 100 *kg* po 24 kron. Sprejemajo se v prvi vrsti le skupne prijave po-

družnic na cele vagone. Ker je dobavljanje superfosfatnih gnojil zvezano z vedno večjimi težkočami, priporoča družba sedanjo prijavo in nakup tudi za prihodnjo pomladno gnojenje.

Surova kostna moka s 4 do 6% dušikom in 12 do 16% skupne fosforove kisline po K 29— za sto *kg*. Tega gnojila bo v prihodnje le zelo težko dobiti in je sedaj v omejeni množini udom na razpolaganje.

Kostni superfosfat z 10% v vodi raztopne fosforove kisline in 2% dušikom po K 24— za sto *kg*.

Kalijeva sol po K 16— 100 *kg*.

Kajnit po 8 K 100 *kg*.

Vreče pri navedenih cenah niso vštete in je plačati za vrečo, vsebujočo 100 *kg*, posebej 2 kroni; družba pa prosi naročnike, da ji vreče vrnejo ter jih jim plača po ravno tej ceni, če se vrnejo dobro ohranjene.

Tomasova žlindra. Novih naročitev družba sedaj ne sprejema več, ker imajo tvornice z dosedanjimi naročbami posla do jeseni. Udje naj zato žindre zaenkrat ne naročajo več pri družbi, temveč naj čakajo s prijavi do jeseni, ko bo v »Kmetovalcu« na tem mestu o tem kaj povedano.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Primerne cene za prasiče,
za ktere ni določena nobena najvišja cena na podlagi ministrske naredbe z dne 6. julija t. l., drž. zak. št. 211.

Sedaj je izdala c. kr. deželna vlada okrožnico z dne 7. avgusta t. l., št. 2395, na vsa okrajna glavarstva na Kranjskem, ki se takole glasi:

„Z ozirom na uvedeno akcijo proti navijanju cen pri kupčiji s prasiči se določijo za one vrste prasičev, ki jih ne omenja ministrska naredba z dne 6. julija t. l., drž. zak. št. 211., sledeče prodajne cene za 1 *kg* žive teže, in sicer v hlevu:

A. Za odstavljenе pujske do starosti 3 mesecev:

1. Pujski domače pasme 8—9 K;
2. pujski križane pasme 9—10 K;
3. pujski vseh zlahtnih pasem 10—12 K;

B. Za prasiče za zakol, in sicer za pitane, ki ne tehtajo še 60 *kg* in za nepitane, ki ne tehtajo še 40 *kg*:

1. Taki prasiči domače pasme 5— K;
2. „ „ križane pasme 5-50 K;
3. „ „ vseh zlahtnih pasem 6— K;

C. Za prasiče za pleme:

Pri prasičih za pleme, ki so navedeni pod B se sme priračunati 25% **prebitka**, če se jih ne proda za zakol, ampak za pleme.

Za plemenske mrjasce in za breje svinje gorenje cene ne veljajo. Okrajna glavarstva naj ta določila nemudno na običajen način razglase.“

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attens s. r.